

9. Савчук, І., 2003. Екзистенціальна гра у тексті 24-х прелюдій для фортепіано Івана Карабиця. *Науковий вісник Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського*, 31, сс.125–135.

10. Юник, Д. Г., 2009. *Виконавська надійність музикантів: зміст, структура і методика формування*: монографія. Київ: ДАКККиМ.

11. Юник, Т. І., 1996. *Вдосконалення методики запам'ятовування музичного тексту як засіб розвитку виконавської майстерності студентів-піаністів*. Дис. канд. пед. наук. Київський державний інститут культури.

12. Ян І., 2023. *Виконавська стабільність як основа концертно-сценічної діяльності піаністів*. Дис. д-ра філософії. Національна музична академія України імені П. І. Чайковського.

НАТАЛІЯ МИРОНОВА

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0003-2182-5127>

*начальниця організаційного відділу НМАУ ім. П.І. Чайковського,
здобувачка кафедри історії української музики та музичної фольклористики
Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського
(Київ, Україна)*

©Миронова Н., 2024.

СУЧАСНЕ СКРИПКОВЕ ВИКОНАВСТВО: КОМУНІКАТИВНИЙ АСПЕКТ

Постановка проблеми. На сучасному етапі розвитку вчені дедалі частіше застосовують комунікативний підхід до вивчення тих чи інших питань. Комунікація у музичній сфері почала привертати увагу дослідників лише третину століття тому. На переконання багатьох учених, художня комунікація має найбільший вплив на особистість, адже тут дуже значною мірою задіяна емоційно-інтелектуальна сторона, що змінює психологічний стан реципієнта і робить його співучасником творчого акту. Оскільки скрипкове виконавство є таким видом музичної творчості, який не існує ізольовано, а пов'язане як з композиторською, так і слухацькою діяльністю, комунікація між усіма учасниками тріади є необхідною умовою для успішної реалізації задуму автора. Нині скрипкове виконавство активно розвивається, і стимулом тому слугує збільшення кількості творів сучасних композиторів з нетрадиційним і не завжди характерним для інструмента набором засобів виразності. Композитори сучасності намагаються переосмислити можливості інструментів, їх поєднання задля винайдення потрібної фарби, інтонації, ефекту. Це вимагає від виконавця неабиякої винахідливості у пошуку потрібних засобів виразності, розширення штрихових можливостей, використання незвичних способів гри, більш тісної

комунікації з автором твору тощо. Своєрідною лабораторією для багатьох сучасних композиторів стала камерно-інструментальна музика, до якої тяжіють також і виконавці. Мобільність форм та обмежений склад виконавців дають змогу швидше втілити найсміливіші ідеї та налагодити тіснішу комунікацію з публікою у камерній обстановці.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вплив естетики постмодернізму на сучасну українську музику розглянуто К Білою [1]. Актуальність музично-виконавського мистецтва у соціокультурному просторі України часів незалежності досліджено у праці Т.В. Зінської [2]. Українську сучасну камерно-інструментальну музику проаналізовано у працях А.І. Кравченко [5], О.В. Колісник [4] та І.І. Польської [9]. Особливості національної музичної мови розглянуто О.В. Козаренком [3]. Специфіку композиторської творчості й виконавської практики вивчено М.Р. Мимриком [6]. Проблеми виконавської інтерпретації на скрипці в сучасній українській музиці окреслено у праці Н.О. Миронової [7].

Мета дослідження – охарактеризувати скрипкові виразально-виконавські засоби з точки зору комунікативного процесу композиторсько-виконавської творчості, включаючи взаємодію на рівні слухача як активного учасника колективної співтворчості.

Виклад основного матеріалу дослідження. Для сучасного музично-історичного етапу розвитку струнно-смичкового виконавства характерні значні зміни:

- деформація, а подекуди і відсутність музичної форми;
- значне ускладнення музичної мови композиторів;
- синтез кількох видів мистецтва в межах одного музичного твору тощо.

Нині композитори все частіше вдаються до порушення класичного типу форми, що був вироблений майстрами композиції попередніх епох. Іноді вона є відносною, а інколи взагалі відсутньою.

Ускладнення музичної мови, яке демонструють у своїй творчості композитори, вимагає від виконавця по-новому сприймати інструмент і

досліджувати його на предмет нових звучань, їх поєднань і фізичних можливостей скрипки. Крім того, інколи композиторський задум передбачає більш майстерне володіння технічними та акустичними засобами виразності без урахування природи інструмента і зручності виконання. Такі зміни авторського висловлювання, звісно, потребують більш тісної комунікації з виконавцями, адже не все можливо занотувати в знаковій формі чи авторських доповненнях. Все це вимагає від артиста й інтерпретатора музики неабиякої винахідливості, фантазії та виконавської майстерності. Як зазначає М. Мимрик, «...нині настав час актуалізації технічного начала у вирішенні творчих завдань у сфері сучасної камерно-інструментальної музики» [6, с. 54]. Втім, варто визнати, що, у свою чергу, це сприяє збагаченню та оновленню виконавських засобів, удосконаленню власної майстерності, розширенню уявлення про акустичний і технічний арсенал інструмента.

Останні кілька десятиліть спостерігається театралізація на концертах академічної музики. Задля того, аби задовольнити вибагливість публіки, композитори вдаються до синтезу мистецтва. Деколи виконавець, щоб вразити глядача, змушений вдаватися до справжніх циркових номерів зі стрибками, вигуками, переміщеннями по сцені під час виконання твору тощо. Це підвищує вимоги до артиста, адже, крім звичного виконання музики, потребує певного акторського вміння.

У сучасній музиці динамічні відтінки також набувають інших сенсів. Деколи саме на динаміці будується основна ідея чи драматургія твору. Є композитори, які дуже ретельно виписують найменші динамічні зміни, але трапляються випадки, коли на виконавця покладається основний тягар визначати, якими мають бути зміни в динаміці. Однак, незважаючи на детальність авторських позначень, вони завжди носитимуть відносний характер. Усе залежатиме від виконавської манери артиста, величини і наповненості зали, особливостей інструмента й слухацького сприйняття тощо. У даному питанні мається на увазі не стільки сила звучання, скільки раптова зміна динаміки, що дозволяє виразніше сприймати виконуваний твір. Адже «...тривале виконання в

одному і тому ж нюансі притупляє його сприйняття. Так, наприклад, при тривалому *forte* чи *fortissimo* сила дії цих нюансів поступово втрачається; слух втомлюється і перестає сприймати інтенсивне звучання у всій його повноті та виразності. Навпаки, один із цих нюансів, котрий з'являється безпосередньо після *pp* чи навіть *p*, сприймається яскраво» [8, с. 16].

Зауважимо, що найсміливіші експерименти автора і виконавця втілюються у камерно-інструментальній музиці. Як зазначає О. Колісник, «...атмосфера камерності, довіри, емоційного контакту, співпереживання, – є співзвучними із настроями сучасної епохи, сповненої стресів і духовних суперечностей» [4, с. 27]. До того ж камерність у багатьох аспектах значно спрощує реалізацію авторського задуму.

Перспективи подальших розвідок. Дослідження сучасних скрипкових виконавсько-виражальних засобів, які постійно оновлюються і збагачуються, потребують спеціального розгляду і подальших досліджень. Зважаючи на те, що сучасна музична мова кожного окремо взятого композитора надто відрізняється від традиційного нотного запису, це потребує тісної комунікації з автором для розшифровки графічності нотного запису; вимагає від виконавця активної роботи над пошуком адекватних засобів виразності для втілення якнайточнішого образного змісту твору, а також ставить завдання перед слухачами активно брати участь у спільному творчому процесі, який передбачає певний попередній досвід слухання й активної комунікативної дії.

Список використаної літератури та джерел

1. Біла, К., 2006. Сучасна українська музика в контексті естетики постмодернізму. *Музичне мистецтво: проблеми сучасності*, 64, сс.6–13.
2. Зінська, Т. В., 2011. *Музично-виконавське мистецтво в соціокультурному просторі України кінця XX – початку XXI століття*. Автореф. дис. канд. мистецтвознавства. Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв.
3. Козаренко, О. В., 1998. Деякі тенденції розвитку національної музичної мови в першій третині XX ст. *Українське музикознавство*, 28, сс.144–154.
4. Колісник, О. В., 2017. *Мовно-стильова самобутність камерно-інструментальної музики Євгена Станковича*. Дис. канд. мистецтвознавства. Львівська національна музична академія України імені М. В. Лисенка.
5. Кравченко, А. І., 2020. *Камерно-інструментальне мистецтво України кінця XX – початку XXI століть (семіологічний аналіз): монографія*. Київ: Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв.
6. Мимрик, М. Р., 2012. *Саксофон в українській камерній музиці кінця XX – початку XXI століття: композиторська творчість і виконавська практика*. Дис. канд.

мистецтвознавства. Національна музична академія України імені П. І. Чайковського.

7. Миронова, Н. О., 2011. Українська сучасна скрипкова музика: проблеми виконавської інтерпретації. *Українське музикознавство*, 37, сс.368–376.

8. Мострас, К. Г., 1956. *Динамика в скрипичном искусстве*. Москва: Музгиз.

9. Польська, І. І., 2003. *Камерний ансамбль: теоретико-культурологічні аспекти*. Автореф. дис. д-ра мистецтвознавства. Національна музична академія України імені П. І. Чайковського.

АНДРІЙ ПАРХОМЕНКО

ORCID iD: <https://orcid.org/0009-0001-2771-3057>

асистент-стажист кафедри музикознавства,

композиції та виконавської майстерності

Дніпровської академії музики

(Дніпро, Україна)

©Пархоменко А., 2024.

«МЕЛОДІЯ» М. СКОРИКА: АРАНЖУВАННЯ ТА ВИКОНАННЯ

ДНІПРОВСЬКИМ АНСАМБЛЕМ НАРОДНИХ ІНСТРУМЕНТІВ

«СІЧЕСЛАВСЬКІ МУЗИКИ»

Мирослав Михайлович Скорик (13 липня 1938, Львів, Львівське воєводство, Польська республіка – 1 червня 2020, Київ, Україна) є одним із тих українських композиторів, які вплинули на сучасне музичне мистецтво. Маєстро належить до провідних українських композиторів, чиє творче життя почалося в повоєнні роки. У його творчості відбилися процеси розвитку сучасного мистецтва, нові шляхи. Універсалізм Мирослава Михайловича Скорика є вражаючим. Він проявляється у широті охоплення різних музичних напрямів, у різноманітності творчих пошуків. Розмах та багатство творчих устремлінь музиканта визначаються різноманіттям його жанрових інтересів. Його творчість відзначена прагненням до пошуку нових тем, образів, жанрів – чи то пісня чи симфонічний твір, опера чи балет.

Про творчість Мирослава Михайловича Скорика існує досить велика кількість наукових досліджень. Монографії, численні статті, рецензії, відгуки про музику композитора, дисертації, наукові розвідки, що присвячені різним жанрам його творчості. Назвемо лише декотрих з авторів: Микола Гордійчук, Любов Кияновська, Катерина Івахова, Ірина Сікорська, Юрій Юцевич.

Кінематограф приніс композитору успіх та популярність. Прозвучавши з екрану, його мелодії набули самостійного життя. У цьому жанрі музика